МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Способи підвищення ефективності використання оборотних засобів на виробничому підприємстві

Кваліфікаційна робота (проєкт)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 471 групи
Спеціальності 051 Економіка
Освітньо-професійної програми Економіка
Соколовська Анастасія Геннадіївна

Керівник професор, доктор економічних наук Мохненко Андрій Сергійович
(наук. ступінь, вчене звання, П.І.Б.)
Рецензент директор ПП «Собрі» Соболь Андрій Миколайович
(посада, П.І.Б.)

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....3

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи складу та структури оборотних засобів підприємства ……..…….....4

1.1. Економічний зміст оборотних коштів підприємства та принципи їх організації…….....4

1.2. Склад та структура оборотних коштів підприємства ….....9

РОЗДІЛ 2. Аналіз оборотних коштів підприємства та шляхи підвищення ефективності їх використання …….....14

2.1. Моніторинг використання оборотних коштів підприємства…..... 14

2.2. Оптимізація використання оборотних коштів підприємства…….. 19

ВИСНОВКИ…….....28

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….....29

ВСТУП

Актуальність теми. Прискорення темпів НТП, фінансова криза, різко загострюють проблему підвищення конкурентоспроможності товаровиробників, проблеми пошуку і реалізації конкурентних переваг. При цьому, динамічні зміни умов і середовище господарювання потребують постійного удосконалення та оновлення асортименту продукції, технологій її виробництва та просування на ринку. У цих умовах підприємства повинні мати високу забезпеченість оборотними засобами.

Мета дослідження. Метою дослідження є розробка заходів щодо оптимізації шляхів використання оборотних засобів підприємства.

Досягнення поставленої мети можливе виконання наступних **завдань:**

- розкрити економічну сутність оборотних коштів та принципи їх організації на підприємствах;

- визначити склад та структуру оборотних коштів;

- проаналізувати використання оборотних коштів на підприємстві;

- визначити можливі шляхи оптимізація використання оборотних коштів підприємства;

Об`єктом дослідження є процеси використання оборотних коштів підприємства.

Предмет дослідження. є теоретичні аспекти пошуку шляхів оптимізації використання оборотних коштів підприємства;

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СКЛАДУ ТА СТРУКТУРИ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічний зміст оборотних коштів підприємства та принципи їх організації

Діяльність господарюючих суб'єктів з виробництва та реалізації продукту відбувається в процесі об'єднання базових фондів, коштів які обертаються та робочої сили.

Беззупинність виробничого процесу та комерційної роботи вимагає постійних вкладень у дані складові для збільшення відновлення.

Протиставляючи основні фонди, оборотний капітал споживається у циклі виробництва, і вся його вартість перенесена на вартість виготовлення продукту. Тому одна з них надходить у готовий продукт який виглядає як готовий матеріал і приймає форму товару для використання споживачами. Решта також використовується у повному обсязі у ході виробництва, та через втрату своєї споживчої вартості матеріальна форма (топливо) не включається до продукції праці.

У літературі закордонних вчених бувають різні методи трактування природи коштів що обертаються. Деякі економісти просто інтерпретують саме як "предмети праці", "матеріальні активи" та "валюту в обігу". Як правило, ви зустрінетесь із двома визначеннями оборотних коштів.

Перш за все, капітал що обертається - це ресурси у виді коштів, вкладені в капітал що обертається та кошти що обертаються для надання безупинного виготовлення та реалізації готового продукту.

По-друге хотілось би зазначити, що активи які обертаються - це активи, які можна конвертувати у валюту у виробничому циклі або календарному році. Деякі автори давали однакове визначення терміну "ка-

пітал що обертається". Вони вважають, що показує про тотожність поняття кошти що обертаються та капітал що обертається.

У літературі зарубіжних дослідників деякі з них пояснюють оборотний капітал як оборотні активи за мінусом поточних зобов'язань. Це дає визначення оборотних коштів. Оборотний капітал надходить у виробництво у природному вигляді і повністю витрачається в процесі виробництва. Після закінчення виробничого циклу виробництво та реалізація оборотних коштів високого рівня будуть погашені як частина доходу від продажу продукції (машинобудування, обслуговування). Це створює можливість систематичного оновлення виробничого процесу, який здійснюється за рахунок безперервного обігу корпоративних коштів. Потік оборотних коштів поділяється на три стадії: валютну, виробничу та товарну. Першим етапом циклу фінансування є підготовчий етап. Це відбувається в циркуляційному полі. Це форма перетворення коштів у запаси.

Стадія виробництва — це безпосередній виробничий процес. На цьому етапі вартість товару продовжує зростати, але вона ще не повністю зросла, але вартість використаних запасів, додаткові витрати на заробітну плату та пов’язані з ними витрати, а також трансфертна вартість основних фондів. Виробнича фаза циклу закінчується випуском готового продукту, за яким слідує фаза впровадження. На третій фазі циклу продукти праці (вироблена продукція) продовжують зростати в тій же кількості, що і на другій фазі. Тільки після конвертації товарної форми вартості готового продукту у валюту передоплачені кошти можуть бути повернуті, але за вартістю частини уторгування від продажу товару.

Інші суми накопичуються у валюті та використовуються відповідно до плану розподілу. Частина цих накопичень (використовується для розширення оборотного капіталу) буде додана до неї, і наступний цикл обороту буде здійснений з ними.

Валюта, що використовується на третьому етапі обігу оборотних

коштів, є також початковою стадією обороту. Оборотний капітал знаходиться одночасно у всіх фазах циклу, що забезпечує його безперервність і безперебійну роботу товариств. Спільне між загальною вартістю цих коштів що обертаються представляє структуру оборотних коштів. Чим досконаліша ця структура, тим більше коштів що обертаються використовується у виробництві. Існування цих фондів у галузі обігу є лише обов'язковою задачею для продовження відтворюючого процесу. Тому самозростання капіталу відбувається в процесі використання коштів що обертаються, він пройшов різні етапи і представив різні форми. Чим коротший період оборотного капіталу тієї чи іншої форми (валюта, виробництво, товари), тим ефективніше його використання і навпаки. Оборотний капітал відбувається не безпосередньо, а завдяки участі оборотних коштів для створення нової вартості.

Що стосується джерела коштів, то оборотний капітал поділяється на Власні та позикові. Крім того, компанія використовує спеціальні заділяні інструменти. Оборотні активи, що перебувають у власності, відносяться до фондів, в яких часто переважають компанії та формуються за рахунок власних ресурсів (прибутку тощо).

У процесі виробництва попит на власні оборотні кошти можна зменшити, використовуючи так звану рівну кількість коштів. Ці кошти насправді є частиною власних коштів і можуть бути виплачені заздалегідь, але тимчасово безкоштовно (через виплата заробітної плати в часі), відпускна заробітна плата). Оборотний капітал, еквівалентний власному, називається стабільними зобов’язаннями.

Власні оборотні активи включають: гарантію, надану засновником компанії на момент створення, для надання продуктивного виготовлення сировини, топлива, інструментів, готової замороженої продукції, незакінчене виробництва, готової продукції і мінімальних коштів, необхідних для нормальної роботи виробництво майбутніх витрат.

Джерело оборотних коштів для державних підприємств може бути

державний бюджет. Це значення розраховується та спирається відповідними законодавчими актами. Коли збільшуються кошти що обертаються то досягається все за рахунок прибутку, позик та еквівалентного оборотного капіталу.

Позикові оборотні кошти — банківські позики, заборгованості перед кредиторами та інші зобов'язання. Позикові кошти що обертаються мають форму банківських позик. Вони потрібні задля доповнення сезонних та інших надлишкових запасів оборотних коштів; узгодження з постачальниками та інші вимог для вирішення потреб; надмірні запаси для тимчасового попиту; використовуються для підготовки нових галузей та розробки нових видів продукції для покращення витрат, пов'язаних з якістю; існує тимчасова нестача грошей; коли виконання замовлення зупиняється через недбалість замовника та інші тимчасові фінансові проблеми.

Кредиторська заборгованість стосується використання коштів, які не належать компанії (заборгованість за квитанціями та іншими розрахунковими документами, які ще не закінчились; заборгованість за не сплаченими рахунками; заборгованість за бюджетом; векселі; комерційна заборгованість) позики тощо). Компанії, які досягають максимальних результатів з мінімальними витратами, працюють ефективно.

Щоб мінімізувати витрати підприємства, необхідно оптимізувати джерельну структуру оборотних коштів, тобто розумне поєднання власних коштів та позикових коштів. Залежно від методу визначення вимог до оборотного капіталу його поділяють на стандартизацію та не стандартизацію. Нормовані стандарти включають стандарти, що встановлюють стандарти запасів: виробничі запаси, незавершене виробництво, попередньо оплачені витрати та запас готової продукції. Інші оборотні кошти нестандартні.

Еквівалентні оборотні кошти або стабільні зобов’язання, перераховані в балансі, фіксуються: звичайна заборгованість із заробітної пла-

ти, заборгованість перед постачальниками, внески на соціальне страхування, амортизаційні відрахування. Стабільні зобов'язання еквівалентні власному оборотному капіталу, оскільки вони завжди існують на підприємстві та використовуються ним в господарському обороті.

Більшість із них належать до трудомістких галузей, в яких заробітна плата становить значну частину витрат і буде платити за товар, коли частина буде готова. Планується використовувати стабільний борг як джерело збільшення коефіцієнта оборотного капіталу щороку. Залежно від виду стійкої відповідальності для визначення її вартості застосовуються різні методи.

Традиційно позичений оборотний капітал включає всі види кредиторської заборгованості, тобто борги перед постачальниками, які отримали оплату, але не сплатили. Компанія може також забезпечити цільове фінансування для її цільового використання. В галузі інфраструктури обіг оборотних коштів дещо відрізняється.

Це пояснюється специфічними умовами виробництва у сфері послуг, а саме:

1. Процес виробництва послуги та процес споживання послуги не розділені в просторі та часі.

2. Продукти сфери послуг не є матеріальними, тому їх не можна накопичувати та зберігати. Система оборотних коштів базується на певних принципах.

По-перше, надати компанії самостійність в управлінні оборотними коштами. Це означає операційну незалежність у використанні оборотних коштів.

По-друге, визначення планових вимог та розподілу оборотних коштів по кожному елементу та одиниці. Це означає розрахунок найкращих вимог до оборотного капіталу, що забезпечує безперервність виробничого процесу та виконання завдань ритмічного планування робіт (встановлення довгострокових стандартів та річних нормативів).

По-третє, беручи до уваги постійно мінливі вимоги відділу управління, норми розрахунків та чинні стандарти коригуються: випуск продукції, ціни на речовину та матеріал; постачальники та споживачі; форма розрахунку заявки.

По-четверте, розумна система фінансування коштів що обертають. Мається на увазі, що обсяг оборотних коштів, сформований із власних речовин та запозичених коштів, повинен забезпечувати стабільний фінансовий стан компанії.

По-п'яте, контролювати розумне розподіл та використання коштів що обертаються. Тобто аналіз ефективності циклу коштів, що використовуються для прискорення циклу.

1.2. Склад та структура оборотних коштів підприємства

Склад і структуру оборотних коштів слід розрізняти при організації оборотних коштів.

Склад оборотних коштів відноситься до сукупності його елементів (термінів), тобто це група окремих елементів оборотних коштів та оборотних коштів.

Склад оборотних коштів у різних галузях економіки може мати певні характеристики. Тому в обробній промисловості основними статтями оборотних коштів є сировина, основні матеріали, вироблена продукція та готова продукція. У деяких галузях існують унікальні проекти з оборотних коштів. Наприклад, у металургійній промисловості оборотний капітал враховує змінне обладнання, тоді як у гірничодобувній промисловості вартість майбутнього періоду включає вартість гірничих робіт. Структура оборотного капіталу сильно коливається в певних галузях економіки. Це залежить від складу та структури виробничої собівартості, забезпечення матеріальної вартості, продажу продукту (виконану роботу забезпечує слуга) та розрахунку. Слід також зазначити, що порядок

формування джерела ліквідних активів підприємства залежить від форми власності, яка є основою діяльності підприємства, деталей організаційної структури підприємства та інших факторів. Додаткова шкала та джерело оборотних коштів відображатимуться у фінансовому плані щороку. Однак розмір грошей в обороті , виділених на підприємство, не є фіксованою величиною. Важливо те, що матеріальне становище компанії буде залежати відповідно до швидкості, із якою дохід , переходить в справжню готівку . І найважливіший показник економічної активності компанії - користь та кількість спроданого товару - в основному залежатиме від стрімкості руху оборотних коштів.

Склад і структура оборотних активів нестабільні. Відповідно до зміни характеру виробничої діяльності підприємства, особливості формування товарних запасів та собівартості вони будуть змінюватися щороку та щороку. Оборотний капітал розподіляється як оборотний та оборотний капітал залежно від особливостей його використання та розподілу у сферах виробництва та збуту. Активи вторинної переробки включають: 1. Засоби роботи (сирець, головне виробництво та придбані продукти, другорядні матеріали, топливо, , деталі тощо);

2. Короткочасні методи роботи (дешеві , продукти швидкого псування та інструменти);

3. Незакінчене діло й самостійно виготовлені продукти швидкого приготування (приладдя роботи, які надходять до процесу виготовлення: матерія, запчастини, вироби, які переробляються або складаються, а напівфабрикати, виготовлені самостійно, не виготовлені повністю).

4. Розходи наступних циклів (невизначені деталі оборотних коштів, включаючи затрати з перевтілення та розробку майбутніх товарів, виробленої в цей період, тобто пов'язаної з майбутніми продуктами; до прикладу , виплати з технічного проектування та розробку нової продукції, переміщення обладнання). До обігових фондів належать: 1. Кошти компанії вкладаються в запас готової продукції, товари, які були відван-

тажені, але не оплачені; 2. Кошти для розрахунку; 3. Готівка в касі та рахунок. В рамках інвентаризації окрема група виділяє малоцінні та швидкозношувані предмети, строк корисного використання яких не перевищує одного року. В основному це засоби праці. Незавершене виробництво відноситься до тих предметів праці, які знаходяться безпосередньо на робочому місці цеху, на місці або під час транспортування з одного робочого місця на інше на різних стадіях переробки виробничого процесу.

Саморобні напівфабрикати включають ті засоби труда, котрі абсолютно перероблені одним підрозділом (майстерні), та зобов'язані бути додатково перероблені окремими підрозділах (цехами), наприклад, кування, штампування, лиття тощо Побудуйте бізнес. Відкладені витрати не є важливою частиною оборотних коштів. Вони представляють валютні витрати, понесені протягом цього періоду, але виробничі витрати будуть здійснюватися частинами в наступні періоди. Це проектування та розробка нових продуктів, раціоналізація та винахідництво, проектування різноманітних вдосконалень виробництва, витрати на отримання наукової, технічної, економічної, комерційної інформації, передплата на журнали тощо.

Співвідношення кожного елемента оборотного капіталу до загального капіталу характеризує його виробничо-технологічну (стадійну) структуру, яка формується під впливом багатьох факторів (характеру виробництва, характеристик продукції та технології виробництва, вихідних умов тощо). Ця структура з часом змінюватиметься. Кількість оборотних коштів, що використовуються у виробництві, в основному залежить від тривалості виробничого циклу виготовленого продукту, рівня технологічного розвитку, досконалості технології та організації робочої сили. Кількість засобів обігу в основному залежить від умов збуту та організаційного рівня системи постачання та збуту. Серед підприємств з різними галузями існують великі відмінності в структурі оборотних ко-

штів через особливості застосування технологій, умови обслуговування, види використання матеріальних ресурсів, а також рівень і тип спеціалізації.

Фонди з виготовлення мають в собі : сировину, основні та додаткова сировина, приготовлені продукти, пальне, упаковування, запчастини з ремонтних робіт, недорогі та продукція яка швидко зношується, незакінчене вироблення, напівфабрикати, виготовлені нами самими, та майбутні затрати. Основний капітал — залишок виготовленого товару на території компанії, залишок товарів, які були перевезені, та не сплачені покупцем, залишок компанії на поточних рахунках банку, готівка, розрахунки, дебіторська заборгованість та не тривалі акції. Отже, власний капітал — ті ж самі гроші, сплачений наперед оборотним та оборотним коштам які забезпечують неперервність виробничого процесу, збуту і доходу. У різних секторах економіки відношення оборотних активів на виготовлення та обігу неоднакове. Це пов'язано з організаційними властивостями вироблення, постачання, збування та платіжних систем.Для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції необхідно досягти найкращого коефіцієнта ліквідності у сферах виробництва та обігу. Відношення різних елементів оборотних активів, відображене відсотками, є структурою оборотного капіталу. Відмінність у структурі галузевих коштів які обертаються обумовлена декількома критеріями , особливо організаційними характеристиками процесу виробництва , правилами поставлення і збуту, розташуванням постачальників та споживачів, структурою виробничих затрат. Побудова активів , що обертаються відноситься до частки кожного елемента оборотних активів у загальній сумі активів. У національній економіці елементи і організація оборотних активів різні і залежать від галузі, структури витрат, виду продукції та логістичних характеристик. У виробництві та торгівлі найбільшу частку оборотних активів становлять запаси. Основною причиною зменшення товарних запасів є спад виробництва. Зростання дебі-

торської заборгованості можна пояснити кризою національного економічного дефолту. Якщо розглядати структуру оборотного капіталу певних галузей, слід зазначити, що значна частина вугільної промисловості в майбутньому зайнята витратами. Це пов'язано з відносно високою вартістю підготовки (проектування майбутньої розробки, розкопок) перед видобутком корисних копалин. У легкій промисловості унікальністю являється велика кількість матеріаломісткості товару. Тому частина грошей що обертаються в запасі сирцю та головних матеріалів висока. Машинобудування обробка металу характеризуються важкістю, складним виробничим процесом та тривалим часом виробництва. У зв'язку з цим значна частина оборотних коштів вже перебуває в процесі виробництва. У нафтохімічній промисловості частка оборотних коштів, що використовуються для перевезення вантажів, висока. Це пов'язано з тим, що технологічний процес у цій галузі короткий, і значна частина готової продукції відвантажується споживачам. Отже, ефективність складу та структури управління корпоративними оборотними коштами залежить від узгодженості організаційної ієрархії та аналізу корпоративного оборотного капіталу в попередній період, планів оборотного капіталу, планів моніторингу та управлінських рішень щодо вдосконалення діяльності, ефективність капіталу.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

2.1. Моніторинг використання оборотних коштів підприємства

Підприємство було засноване у 2006 році на території м.Херсон. Дане підприємство надає послуги з електропостачання об'єктів, виконує електромонтажні роботи будь-якого рівня складності, а також роботи з надання послуг електровимірювальної лабораторії на території міста Херсона та Херсонської області.

Підприємство пропонує повний цикл робіт – від проекту електропостачання до здачі в експлуатацію електроустановки. Висококваліфіковані працівники виконають будь-який проект якісно та у встановлені строки.

"Фінансова стійкість характеристика стабільності фінансового – стану підприємства, яка забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових засобів" [8, С. 22].

Розрахунок основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства проводився на основі даних річної фінансової звітності підприємства за період 2018-2020 рр. та наведено в табл. 2.1.

Дані табл. 2.1 свідчать, що підприємство має досить високий рівень по всім показникам. Проте, у 2019 році відбувся різкий спад,що призвело до зменшення прибутку та доходу від реалізації продукції на що вплинули зниження собівартості та загальних витрат.

За даними табл. 2.1 можна зробити висновок, що підприємство є досить стабільним та має здатність до адаптування під умови сучасного ринку, економічних та політичних нестабільностей.

Таблиця 2.1

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства

Показник	Рік			Відхилення	Темп приросту
	2018	2019	2020	+/-	%
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	240,8	213,7	351,8	111	46,09
Чистий прибуток, тис. грн.	117,6	10,2	59,4	-58,2	-49,48
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	69,8	58,3	64,7	-5,1	-7,3
Витрати за період, тис.грн.	358,4	223,9	292,4	-66	-18,41
Рентабельність діяльності підприємства, %	168,4	17,5	91,8	-76,6	-45,48

У табл. 2.2 проведено більш повний аналіз фінансового стану підприємства за допомогою розрахунку показників платоспроможності.

Дані таблиці 2.2 відображають стабільне зменшення коефіцієнта фінансування у період 2018-2020р.р.. Це означає, що підприємство є досить незалежним та самодостатнім по відношенню до зовнішніх джерел фінансування.

Проаналізувавши показники платоспроможності (фінансової стійкості) період 2018-2020р.р. ми можемо зробити висновок, що підприємство характеризується значним запасом міцності власного капіталу та має широкі можливості для залучення додаткових позикових засобів без ризику втрати фінансової стійкості.

Таблиця 2.2

Показників платоспроможності підприємства

Показник	Рік			Відхилення	
	2018	2019	2020	+/-	%
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,85	0,83	0,9	0,05	5,5
Коефіцієнт фінансування	0,17	0,2	0,1	-0,07	70
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними запасами	0,84	0,79	0,88	0,04	4,54
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,94	0,78	0,81	-0,13	16,04

Даний суб’єкт малого підприємництва здатний погасити поточні зобов’язання за рахунок активів різного ступеня ліквідності, що є позитивною рисою та відображає високий рівень незалежності.

Для того, щоб зрозуміти наскільки підприємство забезпечене оборотними активами у табл. 2.3 на основі даних балансу проаналізуємо склад та структуру оборотних активів підприємства (на початок звітних періодів).

Аналіз даних, наведених у таблиці 2.3, дозволяє зробити висновок, що загальна сума оборотних активів підприємства за аналізований період зменшилася на 167,3 тис. грн., тобто на 59,34 %, головним чином за рахунок дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги, іншої дебіторської заборгованості, дебіторської заборгованості за розрахунками в бюджет. Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті зменшились майже на 64 %. Всі інші структурні елементи зросли протягом аналізованого періоду.

Таблиця 2.3

Склад та структура оборотних активів підприємства

Стаття	Рік						Відхилення ,+/-	Темп приросту,%
	2018		2019		2020			
	тис.грн	питома вага, %	тис.грн	питома вага, %	тис.грн	питома вага, %		
Виробничі запаси	0,5	0,17	1,5	1,12	11,1	9,7	10,6	2120
Готова продукція	54,8	19,44	74,9	56,16	92,1	80,2	37,3	68,4
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	168,4	59,76	1,6	1,2	4,8	4,23	-163,6	-97,14
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	10,8	3,83	11,4	8,53	1,4	1,27	-9,4	-87,03
Ін. поточна дебіторська заборгованість	1,8	0,63	39,4	29,54	2,2	1,96	0,4	-77,7
Поточні фінансові інвестиції	37,3	13,23	-	-	-	-	-37,3	-100
Грошові кошти та їх еквіваленти: - в національній валюті	8,3	2,94	4,3	3,26	3,0	2,64	-5,3	-63,85
Усього за розділом	281,9	100	133,1	100	114,6	100	-167,3	-59,34

Далі в табл. 2.4 проведемо повну характеристику показників, що є індикаторами впливу стуктури та складу оборотних активів

підприємства на фінансовий стан підприємства (на початок звітних періодів).

Таблиця 2.4

Вплив структури та складу оборотних активів на фінансовий стан

Показник	Рік			Відхилення	
	2018	2019	2020	+/-	%
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	0,85	0,79	0,88	0,03	3,53
Коефіцієнт покриття	6,5	4,87	8,8	2,3	35,39
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,3	0,32	0,35	-0,95	-73,07
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,56	-1,69	0,25	-1,31	-83,97
Миттєвий коефіцієнт ліквідності	6,53	4,81	7,97	1,44	22,05

Проаналізувавши дані наведені в табл. 2.4 можна зробити висновок,що структура і склад оборотних коштів виробничого підприємства є стабільним та збалансованим.

Провівши аналіз складу та структури оборотних коштів виробничого підприємства можна зробити висновок,що підприємство є фінансово стійким. Проте існуть деякі недоліки, які можуть суттєво вплинути на роботу підприємства в майбутньому. Необхідно проаналізувати стан оборотних коштів підприємства,щоб оцінити їх структуру в короткостроковому періоді та визначити шляхи їх оптимізації.

Показники відображені у табл. 2.5 допоможуть нам зрозуміти на скільки ефективно використовуються оборотні кошти на підприємстві, як швидко вони обертаються та за який період часу, на скільки вони є завантаженими.

Таблиця 2.5

Показники ефективності використання оборотних активів

Показник	Рік			Відхилення	
	2018	2019	2020	+/-	%
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів (швидкість обертання)	1,16	1,72	2,16	1	86,23
Період одного обороту оборотних коштів, днів	310,3	209,3	166,6	-143,7	-46,31
Коефіцієнт завантаження (навантаження) оборотних коштів	0,86	0,58	0,46	-0,4	46,51
Коефіцієнт ефективності використання оборотних коштів	0,56	0,08	0,36	-0,2	35,72

Аналізуючи дні табл. 2.5 можна зробити висновок, що вцілому за аналізований період показники ефективності використання оборотних коштів стабілізувались,а також помічається позитивна тенденція в швидкості обертання та періоді одного обороту оборотних коштів.

2.2. Оптимізація використання оборотних коштів підприємсва

Перехід української економіки до ринкових відносин вимагає змін в управлінні оборотними коштами з метою підвищення його ефективності та виробничих функцій. Недостатній оборотний капітал призводить до того, що компанія не може досягти розрахунку зі своїм контрагентом, тобто вона втрачає свою платоспроможність, тим самим знижуючи свою конкурентоспроможність, тоді як надмірний обсяг торгів призведе до втрати прибутку.

Цього можна досягти тимчасовим вільним інвестуванням отримання коштів на прибуткових інструментах фінансового ринку. Все це знижує ефективність роботи підприємства. У плановій економіці грошові кошти класифікуються як нестандартні оборотні кошти, тобто ними важко управляти. Останнім часом внаслідок зміни форми власності розвиток фінансового ринку створив передумови для управління оборотними коштами.

Однак цих передумов недостатньо, оскільки процес управління вимагає певної методичної підтримки. Основою господарської та фінансової діяльності бізнесу є забезпечення його оборотних коштів, структури та організаційної системи.

Організація корпоративного оборотного капіталу - це реалізація принципу, на основі якого розроблено природний склад оборотних коштів та джерело його формування на найкращому рівні і співвідношенні для забезпечення безперебійного виробництва. Основною характеристикою промислового оборотного капіталу є його періодичність, що відображається в тому, що в процесі функціонування форма оборотних коштів постійно змінюється і відбувається перехід від одного елемента оборотних коштів до іншого. Ця особливість відображається на складі та структурі оборотних коштів.

У наш час багато компаній в Україні мають кризову ситуацію, яка в основному проявляється нестачею оборотних коштів та високою часткою дебіторської заборгованості в оборотних активах компанії. Але всі ці причини зводяться до однієї причини найголовніше - це відсутність повної та діючої системи управління фінансовими ресурсами підприємства та системи фінансового аналізу. В управлінні корпоративними фінансовими ресурсами управління оборотними коштами відіграє провідну роль, оскільки це оборотний капітал компанії, який може забезпечити безперервність виробничого процесу. Раціональне та економне використання оборотних коштів — одне з найважливіших завдань підприємства.

Чим вища ефективність використання сировини, палива та енергії, тим менше буде коштувати виробництво певної кількості продукції, тобто випуск може бути збільшений, тим самим покращуючи його ефективність.

На статус оборотних коштів впливають два типи факторів: внутрішні (особливо технологія виробництва) та зовнішні (наприклад, фінансово-кредитні) механізми. В даний час дисбаланс між ними є однією з основних причин задовільного фінансового стану суб'єктів господарювання. Управління оборотними коштами є найважливішим елементом управління фінансами.

Основними завданнями корпоративного управління оборотними коштами є:

- Визначити вимоги до ліквідності на науковій основі;

- Визначити найкраще співвідношення оборотних коштів;

- Організувати поточне та довгострокове управління діловою та фінансовою діяльністю для забезпечення конкурентоспроможності та фінансової стабільності підприємства;

- Організувати та оцінити ефективність управління матеріальними та фінансовими потоками на підприємстві.

Фінансові ресурси, тобто управління коштами що обертаються, потребують вивчення джерела їх сформованості, структури та напрямку виконання. Досліджуючи найкращу структуру коштів що обертаються, необхідно розуміти такі фактори:

- Ризик фінансів, саме збільшення ризику зменшить нормовану частину запозичених коштів;

- Податкове навантаження спираючись на податкову політику підприємства;

- Не повна фінансова пристосованість, саме можливість залучення грошей за прийнятною ціною за невизначених або кризисних ситуацій. Управління оборотним капіталом включає стратегії та стратегії управ-

ління.

Стратегія є загальним напрямком досягнення цієї мети, методом сформування та використовуючи коштів що обертаються. Цей метод спорідненого набору обмежувальних норм для прийняття рішень.

Стратегії - це певні методи та прийоми які використовуються для досягнення цілей у цій економічній ситуації.

Для ефективної роботи підприємства основним обсягом завдань, що виділяється для управління оборотними коштами:

– Визначити загальний попит та сформувати найкращий склад і структуру оборотного капіталу;

- Ефективне капіталовкладення в певні елементи оборотних активів для забезпечення відновлення кожного ділового циклу та створення умов для зростання капіталу;

- Згідно з обраною торговою компанією фінансовою стратегією, оптимізувати склад себе та позикових оборотних коштів;

-Формуйте найкращий запас для забезпечення безперервності торговельних та бізнес-процесів; -Забезпечити необхідну дебіторську заборгованість для створення умов для розширення продажу товарів споживачам;

- Формуйте найкращу суму грошових активів, яка буде підтримувати абсолютну ліквідність торгових компаній;

- Мінімізувати середньозважену вартість капіталу;

- Прискорити оборот оборотних коштів, що зменшить попит на оборотні кошти за рахунок більш раціонального використання;

- Забезпечити збільшення рівня рентабельності оборотних коштів відповідно до очікуваного рівня фінансового ризику;

В умовах інфляції оборотний капітал захищається під час використання. Методи вдосконалення управління поточними активами включають такі кроки:

а) Попередній аналіз поточних активів;

б) Оптимізувати ліквідні активи;

в) прискорити оборот оборотних активів;

г) забезпечити збільшення доходу від оборотних активів;

д) забезпечити мінімізацію втрат оборотних активів під час використання;

е) Формування принципів фінансування певних видів ліквідних активів;

ж) Сформувати найкращу структуру для фінансування джерел оборотних активів.

І навпаки, за сучасних умов прискорення обороту коштів що обертаються є головним пріоритетом для компаній, чого можна досягти багатьма способами.

На етапі утворення виробничих відкладень бувають введені економічно обґрунтовані специфікації запасів; бувають введені логістичні та складські форми, а також оптова торгівля ресурсами та обладнанням, а також складна механізація та автоматизація завантаження та розвантаження складів. На фазі обороту — наблизити користувачів до своїх виробників та вдосконалити платіжну систему.

Якщо ми говоримо про покращення у використані коштів що обертаються, ми не можемо сказати про економічну важливість економії коштів що обертаються. Паливо знижує питомі витрати на сировину та приносить величезні вигоди в економічному сектору виробництву. Перед усім, воно дозволяє виробляти якомога більше готового товару з певної кількості матеріалу, тому це стає однією з важливих передумов розширення масштабів виготовлення.

Економне використання матеріалу значно сприяє зменшення собівартості господарчої продукції. Економія матеріалів значно впливає на зменшення собівартості продукції та позитивно впливає на фінансову складову компанії. Ефективність економічного покращення використання коштів що обертаються та економії дуже висока, тому, що вони впли-

нуть на всі аспекти виготовленої та господарської діяльності підприємств.

Тому важливим питанням для підприємств на цьому етапі є забезпечення збереження оборотних коштів та їх оптимальної структури. У процесі фінансового планування важливо визначити можливий надлишок або нестачу оборотних коштів наприкінці планового періоду. Для цього, будь ласка, збалансуйте очікуваний доступний оборотний капітал компанії із загальним попитом на оборотний капітал на кінець періоду планування. Якщо плановий попит перевищує оборотні кошти компанії, оборотних коштів бракуватиме.

Підприємствам, у яких не вистачає оборотних коштів, дозволяється самостійно нести витрати та тимчасово ліквідувати їх за рахунок позикових коштів, щоб вибрати найкращу структуру фінансування.

Поліпшення використання корпоративної ліквідності та підвищення ефективності виробництва можна досягти за рахунок: зменшення товарних запасів, пов'язаних з оптовою торгівлею та прямих економічних відносин з постачальниками; кредиторська заборгованість.

Отже, поліпшення використання оборотних коштів може звільнити їх і мати багато позитивних наслідків: виробництво здійснюється з меншими витратами на оборотні кошти; звільняються матеріальні ресурси; прискорюється збір відрахувань з бюджетного прибутку; поліпшується фінансовий стан підприємства завдяки плану Прискорений оборот капіталу в Китаї звільнив фінансові ресурси, які зберігаються до кінця діяльності підприємства і можуть ефективно використовуватися.

Заборгованість дебіторів - це заборгована сума перед фірмою на конкретну дату. Боржниками виступають особи-підприємці та фізичні особи, котрі повинні компанії гроші , їхні еквіваленти чи інші активи. Згідно з даними бухгалтерського обліку ви можете з'ясувати суму заборгованості на певну дату, але зазвичай розмір визначається датою балансу. Згідно національних стандартів бухгалтерського обліку, компанія

теж повинна подавати проміжний (квартальний) звіт, а сума заборгованості компанії повинна виясниться щоквартально. Дебіторська заборгованість знаходить відображення в активах у вигляді No1 "балансу". Зазвичай, економічні вигоди заборгованості відображаються тим, що компанія має намір отримати гроші чи їх еквіваленти в будь-якому разі шляхом погашення. Отже, заборгованість дебіторів признається активом лише в тому випадку, коли вона буде погашена боржником. Якщо такої можливості немає, дебіторську заборгованість слід списати. Згідно з економічною практикою українських компаній, понад 80% загальної дебіторської заборгованості належить сировинним товарам, що робить її основним об’єктом управління. Таке привласнення коштів з обігу спричинить фінансові труднощі та створить загрозу для фінансової безпеки підприємства. Нерозумна дебіторська заборгованість це основні засоби, перевищення певного рівня призведе до втрати ліквідності та навіть припинить виробництво. Така ситуація є дуже типовою для національної економіки, яка вже давно не відповідає вимогам. Найбільш відомим інструментом збору дебіторської заборгованості є надання знижок для швидкої оплати продукції. Тільки звичайним клієнтам, які суворо дотримуються умов та платіжної дисципліни суми, вигідно використовувати механізм знижок швидких платежів.

Якщо стосується одного підприємства, то перевагу дебіторської заборгованості можна розглядати як позитивну тенденцію майбутніх надходжень грошових коштів, то загалом це серйозна проблема в валютному обігу. Отже, ефективне управління дебіторською заборгованістю може компенсувати вплив операційних ризиків на корпоративну діяльність, а отже, покращити рівень фінансового забезпечення, оскільки дебіторська заборгованість є частиною оборотних коштів, що потрібні фізичним чи юридичним особам для оплати товарів, машинобудування та обслуговування. Управління дебіторською заборгованістю - це система цілеспрямованих та комплексних заходів щодо оптимізації суми дебі-

торської заборгованості та забезпечення своєчасного стягнення рахунків. Цього можна досягти шляхом формування ефективної кредитної політики, використання сучасних форм рефінансування, моніторингу дебіторської та кредиторської заборгованості з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, а також з метою максимізації прибутку та поліпшення фінансової безпеки підприємства. Основними етапами формування системи управління дебіторською заборгованістю є:

а) створити комітет з управління дебіторською заборгованістю;

б) постійний моніторинг дебіторської заборгованості;

в) Аналіз попередньої дебіторської заборгованості;

г) розробити план управління дебіторською заборгованістю;

д) Визначити допустиму вартість портфеля дебіторської заборгованості на основі прогнозованого обсягу продажів;

е) Забезпечити використання на підприємстві сучасних форм фінансування дебіторської заборгованості;

є) Створити ефективну систему контролю за потоком дебіторської заборгованості та своєчасною оплатою.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю забезпечить стабільну роботу підприємств та зменшить кількість вільно перетікаючи активів, тим самим зменшуючи витрати на фінансування, прискорюючи темпи оборотності оборотних активів, максимізуючи прибуток компанії при збереженні ліквідності та покращуючи фінансову безпеку. Як зазначалося раніше, першим етапом керування заборгованість дебіторів являється аналіз цієї заборгованості за минулий термін. Кількість заборгованості, що обертається є характеристика коефіцієнта оборотності інвестиційних фондів у певний період, що зазначається як співвідношення загального доходу від здійснення за час до середньої решткі дебіторської заборгованості за аналітичний відрізок часу.

Розвиток відносин на ринку й інфраструктури ринку фінансів дає змогу користуватися різноманітні нові форми управління заборгованіс-

тю дебіторів в практиці управління фінансів, тобто рефінансування чи прискорення трансформації дебіторської заборгованості в більші ліквідні оборотні активи, готівку, метод короткого строкові акції. Головними типами рефінансування заборгованості дебіторів є: факторинг, вексельний обіг, наданих покупцям товару, та підробка. Найефективнішим інструментом керування дебіторською заборгованістю являється факторинг. Факторинг — операція з фінансовою комісією, при якій клієнти розподіляють дебіторську заборгованість до факторингових компаній, щоб негайно отримати більшість платежів, гарантувати повне погашення боргів та зменшити витрати на ведення рахунків.

Погашення боргу у факторинговому бізнесі здійснюється шляхом коштів, перерахованих боржником за отримані товари (проекти, послуги), після зарахування позикодавцем на спеціальний переказний рахунок банку. Якщо з поважних причин (через невідповідність якості, обсягу тощо) боржник відмовляється повністю або частково сплатити боржнику (із поставлених йому товарів (виконана робота, надані послуги)), непогашена заборгованість боржника вирахуваний, Постачальник повинен, в рамках дії генеральної угоди факторингу, повернути банку відповідну суму авансового платежу. Сума повернення коштів базується на сумі авансового платежу, пропорційній вартості товарів (проектів, послуг), яким було відмовлено у виплаті, а потім загальної суми рахунків-фактур, прийнятих банком на факторинг.

Тому в сучасному бізнес-середовищі, з точки зору забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки та досягнення гарних результатів у фінансовому оздоровленні, розвиток ефективного обігового капіталу та управління дебіторською заборгованістю є одним із ключових завдань для розв'язання корпоративних проблем.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження дозволяють зробити відповідні висновки:

1. Склад і структура оборотних засобів підприємства є незбалансованими та потребують подальшої оптимізації, що дозволить нейтралізувати вплив ризиків на діяльність підприємства і відповідно підвищити рівень її фінансової безпеки.

2. Вагомий вплив на динаміку склад та структуру оборотних коштів підприємства має дебіторська заборгованість,зокрема дебіторська заборгованість за товари,роботи,послуги. Тому управління дебіторською заборгованістю є невід'ємною складовою збутової політики даного суб'єкта господарювання.

3. Проаналізувавши показники ефективності використання оборотних коштів підприємства, можна стверджувати наступне, що кошти використовуються на дуже ефективно.

4. Застосування сучасної ефективної системи управління оборотними коштами підприємства дозволить йому у майбутньому покращити своє фінансове становище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаркавенко С.С. Маркетинг. К.: Лібра, 1998. 384с.

2. Гетьман О.О. Економіка підприємства. К.: Центр учбової літератури, 2010. 488с.

3. Головатий М.Ф. Управлінські аспекти соціальної роботи. К.: МАУП, 2004. 368с.

4. Горбонос Ф.В. Економіка підприємств. К.: Знання, 2010. 463с.

5. Грабовецький Б. Економічний аналіз. К.: Центр навчальної літератури, 2009.256с.

6. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини. К., 2011. 390с.

7. Жилінська Л.О. Теоретичні аспекти щодо управління розвитком підприємства. Управління економікою: теорія та практика. 2014. № 20 С.94-106.

8. Качан Є.П. Управління трудовими ресурсами. К.: Видавничий Дім Юридична книга, 2009. 358с.

9. Кіндрацька Г. Економічний аналіз. Львів: Магнолія плюс, 2006. 426с.

10. Мохненко А.С. Аналіз ефективності функціонування підприємств продовольчої сфери / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька // Обліково-аналітичне забезпечення й оподаткування розвитку суб'єктів агробізнесу та сільських територій: колективна монографія; за ред. Л.О. Мармуль. – Херсон: Айлант, 2019. – С. 223-235.

11. Мохненко А.С. Економічна сутність конкуренції і конкурентоспроможності / А.С. Мохненко // Таврійський науковий вісник. – Херсон, 2010. – № 68. – С. 165-171.

12. Мохненко А.С. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька // Розвиток підприємства в умовах нестабільного

зовнішнього середовища: управління, реалізація та перспективи: колективна монографія; за ред. Шарко М.В. – Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2019. – С. 227-243.

13. Мохненко А.С. Оцінка конкурентоспроможності підприємств агропромислового сектору економіки / А.С. Мохненко // Сучасний стан та пріоритети розвитку системи обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів господарювання агропромислового сектору економіки: монографія; за ред. Л.О. Мармуль. – Херсон: Айлант, 2018. – С. 158-167.

14. Мохненко А.С. Підвищення економічної ефективності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів / А.С. Мохненко // Теорія, методологія і практика обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу та сільських територій: нові реалії та перспективи в умовах інтеграційних процесів: колективна монографія; за ред. Л.О. Мармуль. – Херсон: Айлант, 2020. – С. 187-200.

15. Мохненко А.С. Стратегія розвитку регіонального газотранспортного підприємства / А.С. Мохненко, К.В. Мельникова, О.М. Федорчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки". – Херсон, 2018. – № 32. – С. 91-94.

16. Мохненко А.С. Управління конкурентоспроможністю підприємства на основі застосування системного підходу / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька / Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту – Черкаси, 2018. – № 2 (25). – С. 13-25.

17. Мохненко А.С. Формування системи забезпечення зовнішньоекономічної діяльності газотранспортного підприємства / А.С. Мохненко // Структурна модернізація економіки: прогнозні сценарії та перспективи розвитку регіону: монографія; за ред. проф. Шарко М.В. – Херсон: ПП "Вишемирський", 2018. – С. 276-284.

18. Mokhnenko A. Software economy as a vector of management of innovative infrastructure of the region / A. Mokhnenko, O. Fedorchuk, K. M-

elnikova // Вісник Хмельницького національного університету. Серія "Економічні науки". – Хмельницький, 2019. – № 5. – С. 7-10.

19. Mokhnenko A. Concept of sustainable development of the food sector enterprises in the competitive environment / A. Mokhnenko, O. Fedorchuk, O. Protosivitska // Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine: monograph; edited by Khudolei V., Ponomarenko T. – Prague: OKTAN PRINT s.r.o., 2019. – С. 123-141.

20. Mokhnenko A. Integration of the supply chain management and development of the marketing system / I.Perevozova, L.Horal, A.Mokhnenko, N.Hrechanyk, A.Ustenko, O.Malynka, L.Mykhailyshyn // International Journal of Supply Chain Management. – 2020. – № 9. – Issue 3. – P. 496-507.

21. Mokhnenko A. Mathematical-Logistic Model of Integrated Production Structure of Food Production / A.Mokhnenko, V.Babenko, O.Naumov, I.Perevozova, O.Fedorchuk // CEUR Workshop Proce-?dings, 2020, Volume 2732, P. 446-454.

22. Новіков О.Є. Систематизація наукових поглядів щодо визначення сутності терміна «зовнішньоекономічна діяльність». Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2014. № 2 (2). С. 183-186.

23. Носова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства. Стратегічніпріоритети. 2007. № 1 (12). С. 120-126.

24. Пащенко О.П. Стратегічне управління розвитком підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 2. С. 99-103.

25. Пересада А. Інвестиційне кредитування. КНЕУ, 2002. 272с.

26. Румянцев А.П. Світовий ринок послуг. К.: ЦУЛ, 2006. 232с.

27. Савицкая Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. К.: Знання, 2007. 668с.

28. Стецюк П.А. Формувань фінансових ресурсів сільськогоспо-

дарських підприємств. Економіка АПК. 2015. №11. С. 111-112.

29. Ткачук В.О. Маркетинг у банку. Тернопіль: "Синтез-Поліграф", 2006. 225с.

30. Фатхутдінов Р.А. Управління конкурентоздатністю організації. К.: ЦУЛ, 2005. 544с.

31. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств. К.: Ельга, 2013. 360с.

32. Шевчук Н. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування. Ринок цінних паперів України. 2013. № 5. С. 39-43.